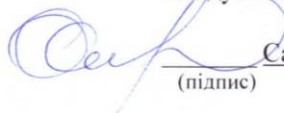

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут інженерії, виробництва та
будівництва
Кафедра архітектури та дизайну

РОБОЧА ПРОГРАМА
Основи академічного рисунку і живопису

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

 Савченко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 1 » 09 2025 р.

Розробник (-и): Морозова Г.О., ст. викладач.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри архітектури та дизайну

(назва кафедри)

Протокол від « 1 » вересня 2025р. № 12

Узгоджено з гарантом освітньої програми:

 Савченко О.В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

1. Загальна інформація про дисципліну.

Тип дисципліни	Обов'язкова дисципліна професійного циклу ОК-13
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	1 курс 1,2 семестр Освітньо-професійна програма першого бакалаврського рівня – Архітектура та містобудування
Викладач (-и)	Морозова Ганна Олександрівна старший викладач кафедри архітектури та дизайну
Профайл викладача (-ів)	https://kpcb.stu.cn.ua/sost-kaf/morozova-ganna-oleksandrivna/
Контакти викладача	E-mail: gannamorozz22@stu.cn.ua

2. Анотація курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Основи академічного рисунку і живопису» є формування у здобувачів вищої освіти закономірностей конструктивної і тонової побудови реалістичної форми, її пропорцій, конструктивних, об'ємних, матеріальних і просторових якостей. Основним завданням вивчення дисципліни є опанування основ академічного рисунку та живопису, основ кольорознавства, техніки, засоби, прийоми рисунку та живопису. Велике значення у структурі програми надається самостійній роботі і контролю її ефективності для індивідуального саморозвитку, набуттю необхідних вмінь та навичок. Самостійні роботи передбачають виконання графічних та живописних творів в індивідуальному стилі з використанням знань, вмінь та навичок, набутих в аудиторних завданнях. Великий акцент ставиться на креативність виконання самостійних робіт, що є важливим для розвитку та формування успішного спеціаліста цієї галузі. Реалізація основного завдання передбачає: ознайомлення з теорією за змістовими модулями та практичне підтвердження одержаних знань і вмінь у вигляді виконання самостійних художніх робіт.

Посилання на дисципліну в Moodle <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=7227>

3. Мета та цілі курсу.

Метою вивчення дисципліни «Основи академічного рисунку і живопису» є формування системи базових знань та вмінь для самостійного виконання академічних натюрмортів та інших об'єктів з природи згідно з навчальним планом. Опанування навичок рисунку та живопису для поглиблення можливостей кола діяльності майбутніх архітекторів. Створення практичного фундаменту аналізування та виконання за допомогою академічного рисунку та живопису, архітектонічної форми предмету, що допомагає займатись формоутворенням та створювати архітектурно-художній образ при розробці проєктів архітектурних інтер'єрів та об'єктів.

Рисунок.

Основні завдання рисунку в навчальному процесі:

- вивчення закономірностей побудови тривимірного простору на площині аркуша;
  - придбання навичок роботи олівцем та іншими графічними матеріалами;
  - формування навичок зображення оточуючого середовища графічними засобами;
  - знайомство з прийомами рисунка з природи і основами образотворчої граматики;
  - вивчення законів та засобів лінійної та повітряної перспективи як засобу передачі глибини простору;
  - знайомство з елементами світлотіні та поняттями про тонові та світлотіньові відношення;
  - вивчення правил компоновки зображення у форматі, конструктивного і просторового аналізу форм зображуваної групи предметів, прийомів передачі об'єму тоном з використанням лінії, плями, штриха;
  - знайомство з пластичною анатомією;
- ознайомлення з принципами аналізу архітектурно-конструктивних рішень цивільних будівель;
- навчити виконувати рисунок архітектурних споруд та їх елементів в різних ракурсах;
  - навчити виконувати скетчі з природи архітектурних будівель, деталей, фрагментів фасадів та інтер'єрів, елементів пейзажу прибудинкових територій;
- поглиблене вивчення основ академічного рисунку відбувається в I семестрі і стає основою для вивчення основ живопису.

Живопис.

Основні завдання живопису в навчальному процесі:

- надати знання теоретичних основ живопису та кольорознавства, особливостей різних живописних прийомів та технік;
- ознайомлення із технологічними особливостями живописних матеріалів; набуття практичних навичок роботи живописними матеріалами із застосуванням різних технік;
- вивчення правил та засобів передавання об'єму в живописі;
- вивчення правил та засобів використання повітряної перспективи в живописі для передачі глибини простору;

Основна форма вивчення курсу полягає у виконанні лабораторних робіт у вигляді навчальних графічних та живописних завдань з природи. В основі викладання дисципліни є поетапна робота від простого до складного, усвідомлення матеріалу через показ репродукцій картин відомих майстрів та живописних майстер-класів

4. Результати навчання.

Програмні результати навчання згідно з освітньо-професійною програмою:

ПРН10 - Застосовувати сучасні засоби і методи інженерної, художньої і комп'ютерної графіки, що використовуються в архітектурно-містобудівному проектуванні

ПРН11- Застосовувати художньо-композиційні засади в архітектурно- містобудівному проектуванні.

ЗВО, які засвоїли запланований курс, повинні уміти:

- виконувати конструктивний рисунок об'ємних предметів та об'єктів;
- компоувати рисунок;
- передавати об'єм графічними та живописними засобами;
- використовувати різні графічні та живописні техніки;
- передавати глибину та простір у рисунку за допомогою перспективи;
- створювати скетчі архітектурних споруд та навколишнього середовища, фасадів та інтер'єрів, їх елементів;
- аналізувати і розробляти архітектурно-конструктивне рішення заданого будівельного об'єкта.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК01 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Спеціальні (фахові, предметні) (СК)

СК03 Усвідомлення особливостей розвитку історичних і сучасних стилів в архітектурі, містобудуванні, мистецтві та дизайні України та зарубіжних країн.

СК06 Здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурнодизайнерському і ландшафтному проектуванні.

СК07 Усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів.

5. Пререквізити.

Передумовою вивчення дисципліни «Основи академічного рисунку і живопису» є певний обсяг знань з основ образотворчого мистецтва.

6. Обсяг курсу. Зазначте загальну кількість кредитів, кількість занять та годин самостійної роботи.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	36
Лабораторні заняття	34
Самостійна робота	140
Всього кредитів	7

7. Тематика курсу.

Рисунок.

Лекції

1. Основи рисунку. Історія розвитку рисунку. (2 год.)
2. Перспектива в рисунку. (4 год.)
Композиція. Засоби композиції, закони та прийоми композиції. Округлі форми предметів. Поняття «еліпс». (4 год.)
3. Штриховка, засоби об'єму в графіці. (2 год.)
Малювання складних форм. Доричний ордер. Об'ємні та рельєфні архітектурні деталі. (4 год.)
Пластична анатомія голови людини. (4 год.)

Лабораторні роботи

Малюнок куба. (2 год.)
 Малюнок циліндра. (2 год.)
 Малюнок кулі. (4 год.)
 Постановка з трьох предметів гіпсових тіл. (4 год.)
 Малюнок доричного ордера. (4 год.)
 Малюнок голови Гудона «Екорше». (4 год.)
 Самостійна робота - ведення скетч альбому для замальовок з натури різними графічними матеріалами.

Живопис.

Лекції

Теоретичні основи живопису. Види технік та матеріалів живопису. Різниця між ними. (4 год.)
 Основи кольорознавства. Об'єм та перспектива в живописі. (4 год.)
 Прийоми живопису в різних техніках. Акварель: прийоми лесування в живописі, прийоми живопису аля -прима. Гуаш: прийоми корпусного живопису, значення білого в гуаші. Акрил: синтез різних прийомів живопису. (4 год.)
 Сучасні тенденції в живописі. Поняття пленеру та живописного скетчингу. Роль живопису в архітектурі. (4 год.)

Лабораторні роботи

Живописний етюд з натури. Простий натюрморт. Гуаш. (2 год.)
 Живописний етюд з натури. Постановка натюрморту з трьох предметів. Акварель. Техніка лесування. (4 год.)
 Живописний етюд з натури. Натюрморт. Акварель. Техніка «алья-прима». (4 год.)
 Живописний етюд «Фрагмент архітектурного середовища». Змішана техніка: акварель, гуаш, маркери. (4 год.)
 Самостійна робота
 Ведення скетч альбому для замальовок з натури різними живописними матеріалами.

8. Система оцінювання та вимоги (Бажано з прив'язкою до мети курсу. Кожен результат навчання повинен оцінюватися окремо).

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання курсу відбувається за 100-бальною системою. Залік у вигляді залікової аудиторної роботи складає 40 балів, робота під час семестру складає 60 балів, з них: виконання графічних та живописних робіт на заняттях – 40 балів, виконання самостійних індивідуальних робіт – 20. Додаткові бали можна отримати за якісне самостійне виконання скетчів.
Вимоги до графічних та живописних робіт	Графічні та живописні роботи виконуються згідно вимог та змісту навчального курсу.

Лабораторні роботи	Графічні та живописні завдання виконуються на аркушах А3. Склад завдань і особливості оформлення прописано у методичних вказівках до виконання графічної роботи, які розміщено на сторінці дисципліни у Moodle. Зміна умов завдання не допускається. Графічні та живописні роботи виконуються певними художніми матеріалами, які зазначені в умовах завдання. Кількість балів: за акуратність і правильність 30 балів, за дотримання дедлайнів 10 балів. Самостійні індивідуальні роботи виконуються на аркушах А3, А4 або в скетчбуках. Склад завдань і особливості оформлення прописано у методичних вказівках до виконання графічної роботи, які розміщено на сторінці дисципліни у Moodle. Зміна умов завдання не допускається. Роботи виконуються певними художніми матеріалами, які зазначені в умовах завдання. Кількість балів: за акуратність і правильність 15 балів, за дотримання дедлайнів 5 балів.
Умови допуску до підсумкового контролю	Умова допуску до заліку – успішне виконання лабораторних, самостійних графічних і живописних робіт.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль за тематичним планом дисципліни та форма контролю		Кількість балів
<i>Змістовий модуль 1. Рисунок геометричних тіл.</i>		30
1	Основи рисунку. Історія розвитку рисунку.	10
2	Перспектива в рисунку	10
3	Композиція. Засоби композиції, закони та прийоми композиції. Округлі форми предметів. Поняття «еліпс».	10
<i>Змістовий модуль 2. Рисунок складних форм. Засоби об'єму в графіці.</i>		30
1	Штриховка, засоби об'єму в графіці.	10
2	Малювання складних форм. Доричний ордер. Об'ємні та рельєфні архітектурні деталі	10
3	Пластична анатомія голови людини	10
Усього поточний і проміжний модульний контроль		60
Семестровий контроль (Диференційований залік)		40
Разом		0...100
<i>Змістовий модуль 3. Живопис. Техніки та матеріали живопису. Кольорознавство.</i>		30
1	Теоретичні основи живопису. Види технік та матеріалів живопису. Різниця між ними.	15
2	Основи кольорознавства. Об'єм та перспектива в живописі.	15
<i>Змістовий модуль 4. Живопис.</i>		30
1	Прийоми живопису в різних техніках. Акварель: прийоми лесування в живописі, прийоми живопису аля -прима. Гуаш: прийоми корпусного живопису, значення білого в гуаші. Акрил: синтез різних прийомів	15

	живопису	
2	Сучасні тенденції в живописі. Поняття пленеру та живописного скетчингу. Роль живопису в архітектурі.	15
Усього поточний і проміжний модульний контроль		60
Семестровий контроль (Диференційований залік)		40
Разом		0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (диференційований залік)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)		
60-65	E (достатньо)	задовільно	незараховано з можливістю повторного складання
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	

Критерії оцінювання

Сума балів	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	Визначення
90-100	A	Відмінно	Рисунки виконані бездоганно як в цілому, так і з точки зору графічного та живописного виконання окремих його елементів та деталей: точне, безпомилкове розташування усього зображення та його елементів в аркуші паперу; визначено та передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів; вірне зображення пропорційних співвідношень одного об'єкту до іншого, окремих деталей до цілого; точна передача конструкції об'єкту зображення, переконлива передача форми об'єктів засобами лінійної та повітряної перспективи, використанням законів світлотіні, тону і тональних співвідношень; висока технічна майстерність, професіоналізм. Це найвищий рівень виконання навчального (академічного)

			завдання: при виконанні усіх перелічених вимог рисунки виглядають дуже майстерними, естетичними, відчувається певна натхненність при виконанні завдання. Безпомилкове виконання базових вимог.
82-90	B	Добре	Рисунки виконані добре як з точки зору загального естетичного сприйняття, так і з точки зору графічного, живописного виконання: добре розташування зображення на аркуші паперу; добре передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів; добре передано пропорційне співвідношення одного об'єкту до одного, окремих деталей до цілого; проаналізовано конструкцію об'єкту засобами лінійної та повітряної перспективи; непогане використання графічного (живописного) матеріалу, висока технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення. Добре виконані рисунки, але допущено 1-2 незначні помилки в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконані добре з точки зору базових вимог академічної школи
75-81	C	Добре	Рисунки виконані добре як з точки зору загального естетичного сприйняття, так і з точки зору графічного та живописного виконання: добре розташування на аркуші паперу; непогано передано рух зображеного об'єкту та його розташування відносно інших предметів; добре передано пропорційне співвідношення одного об'єкту до одного, окремих деталей до цілого; проаналізовано конструкцію об'єкту засобами лінійної та повітряної перспективи; помітні добрі навички у передачі зображення, але недосконале використання графічного (живописного) матеріалу і завершення рисунку. Добре виконані рисунки, але є недосконале виконання елементів, допущено 3-4 помилки в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконано добре з точки зору базових вимог академічної школи.
66-74	D	Задовільно	Рисунки виконані достатньо задовільно з точки зору графічного та живописного виконання окремих його елементів і деталей: непогане використання графічного та живописного матеріалу, технічна майстерність, помітні добрі навички у передачі зображення; непогане розташування усього зображення в аркуші паперу; невиразно визначено і передано рух зображеного об'єкту; не зовсім точно зображення пропорційних співвідношень; присутні помилки у передачі форми об'єктів; Рисунки виконані

			задовільно, допущено 5-6 помилок в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконані задовільно з точки зору базових вимог академічної школи
60-65	E	Задовільно	Рисунки виконані задовільно з точки зору графічного та живописного виконання окремих його елементів і деталей: задовільне використання графічного та живописного матеріалу, технічна майстерність, помітні достатні навички у передачі зображення; задовільне розташування усього зображення в аркуші паперу; невиразно визначено і передано рух зображеного об'єкту; не зовсім точне зображення пропорційних співвідношень; присутні помилки у передачі форми об'єктів; Рисунки виконані задовільно, допущено 7-8 помилок в композиційному, пропорційному або тональному рішенні постановки. Завдання виконані задовільно з точки зору базових вимог академічної школи
0-59	FX	Незадовільно	Рисунки виконані незадовільно з точки зору графічного та живописного виконання: суттєві недоліки у розташуванні усього зображення в аркуші паперу; погано передано рух зображеного об'єкту; є суттєві помилки у зображенні пропорційних співвідношень; недосконала передача конструкції об'єкту зображення; слабка технічна майстерність Рисунки виконані незадовільно, стадія рисунків не завершена.

9. Обладнання та програмне забезпечення.

Графічні та живописні матеріали. Інструменти для малювання. Відеоматеріали.

10. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (30), він не допускається до складання диференційованого заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ «Чернігівська політехніка»».

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні лабораторних, самостійних графічних та живописних робіт (принципи описані у Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»). Змальовування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання графічних завдань на замовлення вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Політика дедлайнів

Невиконання дедлайнів з неповажної причини тягне за собою штрафні санкції у вигляді зменшення сумарної кількості балів за лабораторні роботи. Останній строк здачі

лабораторних та самостійних робіт – на заліковому тижні. Якщо оцінка заліку є незадовільною, то перескладання відбувається за встановленим порядком згідно з графіком ліквідації заборгованостей.

Політика користування гаджетами.

Прохання до здобувачів тримати гаджети переведеними у беззвучний режим протягом лекційних та лабораторних занять, так як дзвінки, переписки та спілкування у соціальних мережах відволікають від проведення занять як викладача, так й інших здобувачів. Відвідування пар є обов'язковим. Обов'язково відвідувати лабораторні заняття та/або консультації для звітування з процесу роботи над лабораторними роботами у відповідні строки. Під час дистанційного навчання пари проходять за розкладом у програмі Microsoft Teams за посиланням у синхронізованому розкладі на сайті НУ «Чернігівська політехніка». У випадку академічної мобільності перезарахування кредитів здійснюється на підставі Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету «Чернігівська політехніка»

(<https://stu.cn.ua/wp-content/uploads/2021/04/polozhennya-pro-akademichnu-mobilnist-uchasnykiv-osvitnogo-procesu.pdf>).

Зв'язок зі мною (невідкладні запитання та відповіді на них) через групу в чаті edredddt2017@stu.cn.ua.

Для здобувачів з особливими потребами кожний випадок розглядається індивідуально, необхідно повідомити викладача на початку вивчення курсу.

11. Рекомендована література.

1. Белянський О.М., Осипова Т.Г. Рисунок і перспектива. Теорія та практика короткочасного рисунка: навч. посіб. для студ. спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», спеціалізації «Образотворче мистецтво». Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 138 с.

https://www.tkfk.te.ua/wp-content/uploads/2025/03/Rysunok_i_perspektyva_2019.pdf

2. Берlach О. Графічні техніки в образотворчому мистецтві. Навчальний посібник. Луцьк : Волинська обласна друкарня. 2022. 103 с.

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20671/1/berlach_posibnyk.pdf

3. Галькун Т. Д., Панфілова О. Г. Живопис натюрморту аквареллю: методичні вказівки. Кременець: ВЦ КОГПА ім. Тараса Шевченка, 2022. 28 с.

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20559/1/natiurmort_metod.pdf

4. Лоханько В. Е. Художні матеріали і техніка живопису. Харків: Фоліо, 2019.

<http://search.nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?S21CNR=20&S21STN=1&S21REF=2&C21COM=S&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21AII=%3C.%3EID%3Dukr0000028510%3C.%3E&&S21FMT=fullwebr>

5. Прокопович Т. А. Основи кольорознавства : навч. посіб. Друге видання, доповнене, перероблене. Луцьк, 2022. 125 с.

https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/20686/1/Prokopovych_posibnik_Osnovi_koloroznavstva.pdf

6. Чирва О. Ч., Сімонова А. В., Лобко-Зампасі М., Вінтаєв Д. Ю., Сосницький Ю. О., Манохін В. П., Мирончик П. В. Живопис : навч. Посібник. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова. 2021. 149 с.

http://eprints.kname.edu.ua/61347/1/2021_%D0%9F%D0%95%D0%A7_7%D0%9D_%D0%96%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%9F%D0%98%D0%A1.pdf